

MAŁGORZATA PODLEWSKA-BEM

MARIA CHABERKO – CHEŁMSKA KRÓLOWA WYCINANEK.
WSPOMNIENIA W 125. ROCZNICĘ URODZIN
I 30. ROCZNICĘ ŚMIERCI

W 2022 roku przypada 125. rocznica urodzin i 30. rocznica śmierci Marii Chabeko, nestorki chełmskich artystów amatorów. Mimo wielu talentów w pamięci mieszkańców Chełma pozostała przede wszystkim zapamiętana jako wyjątkowo oryginalna wycinankarka, nazywana „Papierkową królową”.

Hołdem dla jej artystycznej działalności były wydarzenia, które odbyły się w 2021 roku w Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza w Chełmie, a które zostały przygotowane i były realizowane od maja do września przez pracowniczki Działu Etnografii ww. instytucji. Odbywały się one w ramach projektu „Papier, nożyce, talent. Opowieść o chełmskich wycinankarkach”¹.

Priorytetowym wydarzeniem była wystawa czasowa pt. „Papierkowa królowa. Maria Chabeko i jej sztuka (nie)marnowania papieru”². Zaprezentowano na niej, w trzech salach wystawowych, 150 prac autorki pogrupowanych tematycznie: wycinanki inspirowane sztuką ludową, kwiaty oraz zwierzęta i krajobrazy. Ekspozowane prace pochodziły ze zbiorów własnych muzeum, Włodawskiego Domu Kultury we Włodawie, kolekcji prywatnej Danuty i Janusza Malinowskich – rodziny wnuka Marii Chabeko.

Wydano również obszerny katalog, w którym oprócz części tekstowej znalazło miejsce 125 reprodukcji wycinanek Marii Chabeko.

¹ Autorki projektu: Ilona Sawicka i Małgorzata Podlewska-Bem. Dofinansowano ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu w ramach programu Narodowego Centrum Kultury „Etno-Polska 2021”.

² Czas trwania wystawy: czerwiec–wrzesień 2021, kurator wystawy: Małgorzata Podlewska-Bem.

Trwałą pozostałością po rocznicowych uroczystościach są murale autorstwa krakowskiego artysty malarza Marcina Czai³ i Anny Wardęgi-Czai⁴, znajdujące się na ogrodzeniu i na ścianie budynku Oddziału Etnografii i Archeologii Muzeum przy ulicy Lubelskiej 56 A.

WSPOMNIENIE O ŻYCIU I PASJI WYCINANKARSKIEJ
MARII CHABERKO (1897–1992)

Maria Chaberkó, z domu Wolak, była mieszkanką Chełma od 1944 roku. Urodziła się 25 kwietnia 1897 roku w Ulbarowie na Wołyniu, w zamożnej polsko-czeskiej⁵ rodzinie kolejarskiej. Dzieciństwo i młodość spędziła w mieście powiatowym Zdobunów. Mając 17 lat, wstąpiła w związek małżeński z Antonim Ignatiukiem i dwa lata później urodziła pierwszą córkę⁶. Po śmierci męża w 1925 roku powtórnie wyszła za mąż za Grzegorza Chaberkó⁷ i przeprowadziła się do miejscowości Kiwercce. Mieszkała tam do 47. roku życia. W 1944 roku w ramach przesiedleń Polaków z Kresów Wschodnich przyjechała z rodziną do Chełma. Zamieszkała na ulicy Stephensona 8. Mąż podjął pracę na kolei, ona zaś zajęła się prowadzeniem domu i wychowywaniem dzieci – pięciu córek⁸, zaś w wolnym czasie swoimi pasjami, w tym szczególnie poważnie, od końca lat sześćdziesiątych XX wieku, wycinankarstwem.

Maria Chaberkó miała w sobie ogromną chęć artystycznego działania, pasję i talent. Jej twórczość, późnej dorosłości, to aktywność własna, samorodna, którą cechuje ciekawość świata, otwartość na informacje, innowacyjność. Choć swój talent wycinankarski ujawniła dopiero w jesieni życia, w wieku siedemdziesięciu lat, to zdolności plastyczne⁹, w bardzo różnych formach, przejawiała już wcześniej. Tworzyła m.in. kwiaty z bibuły. Umiejętności te, które podpatrzyła w dzieciństwie u twórczyni ludowej, z czasem doprowadziła do perfekcji. Była na tyle biegła i kompetentna w tej dziedzinie, że prowadziła zajęcia dla innych zainteresowanych – zarówno młodzieży, jak i dorosłych (fot. 5). Dekorowała też sale, w których odbywały się szkolne zabawy,

³ Dr Marcin Czaja – nauczyciel akademicki, asystent na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie; malarz, muralista, rysownik, projektant.

⁴ Anna Wardęga-Czaja – studentka Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie.

⁵ Ojciec Marii Chaberkó Antoni Wolak był Czechem.

⁶ Z pierwszego małżeństwa Maria Chaberkó miała również dwóch synów, którzy zmarli w wieku dziecięcym.

⁷ Grzegorz Chaberkó pracował (w Kiwercach, a później w Chełmie) na kolei, zmarł w Chełmie w 1960 roku.

⁸ Imiona córek, od najstarszej: Raisa – nazywana przez rodzinę Renią, Romualda, Mirosława, Alina, Ewa. Informacje o życiu rodzinnym Marii Chaberkó zostały uzyskane od jej 93-letniej córki – Mirosławy Romanowskiej, mieszkającej w Lublinie (23.02.2021 roku).

⁹ Maria Chaberkó posiadała też zdolności muzyczne (grała na gitarze) oraz aktorskie (w młodości występowała w teatrze amatorskim).

robiła kotyliony, haftowane serwety i narzuty. Mówiła: „Lubię robić wszystko, co jest związane z robótkami ręcznymi i co jest niezwykle. Ale w końcu nie może człowiek objąć całego świata – dlatego zajęłam się wycinankami”¹⁰. Pasją tą systematycznie, „tak zorganizowanie” – jak mawiała, zajmowała się od 1972 roku¹¹. Początki polegały na oglądaniu, czasami odwzorowywaniu różnych form tradycyjnej sztuki ludowej, w tym haftów i wycinanek łowickich i kurpiowskich, czy np. prac Ignacego Dobrzyńskiego¹², jednego z najpopularniejszych wycinankarzy na Lubelszczyźnie.

Z czasem odkryła i stworzyła własne, bardzo precyzyjne formy o cienkiej, falistej linii, asymetrii i swobodnych układach kompozycyjnych, mające coś z secesji. W tej różnorodności odnaleźć możemy: witraże, stylizowane kwiaty, wycinanki z motywem „drzewka życia”, pejzaże, sceny rodzajowe czy zwierzęta przedstawiane najczęściej z tłem pejzażowym.

Dominującą tematyką wyklejanek Marii Chaberkó są kwiaty, zarówno takie, które mają swoje wierne wzorce w rzeczywistości, jak i te „wyśnione”, będące tworem jej wyobraźni. Wśród nich odnajdziemy: polne kwiaty, ogrodowe wielobarwne róże, leśne fiołki, kwiaty paproci, a także dzwoneczki, bratki, dziewanny, osty, malwy, astry, słoneczniki, maki.

Przedstawiane kwiaty funkcjonują jako samodzielne wyklejanki bądź wypełniają wolne przestrzenie większych kompozycji.

Twórczyni szczególnie upodobała sobie stylizowane kwiaty, połączone ze sobą luźno na wzór bukietu. W większości prace w tej kategorii są niesymetryczne, bo ich autorka uważała, że wzór musi być asymetryczny, aby był interesujący.

Do ulubionych, choć rzadziej wycinanych przez nią przedstawień, należały drzewka kwiatowe, w których doszukać się można symbolu drzewa życia – drabiny łączącej ziemię z niebem, odwzorowaniem istoty świata. Kompozycje te cechuje symetryczność uzyskana z jednokrotnego złożenia papieru wzdłuż jednej osi. Zbudowane są one z dwóch połączonych ze sobą części – małej dolnej podstawy z niewielką liczbą ażurów i górnej korony o bogatszej ornamentyce, która ma kształt owalu, koła. Maria Chaberkó w ramach pewnego schematu nadawała im indywidualną formę, samodzielnie komponując i rozwijając ornamentykę – od stylizowanego kwiatu w doniczce do formy monstrancji.

¹⁰ J. Tarantowicz, *Poezja w wycinankach. Papierkowa królowa*, „Tygodnik Chełmski”, 17.01.1981, s. 12.

¹¹ *Ibidem*.

¹² Jedną z wycinanek pt. „Motyw serwetkowy” (MZCH/E-1024) posiada na odwrocie dopisek autorki: „Styl Dobrzyńskiego”.

Pani Maria była też miłośniczką żywych kwiatów. Mówiła: „...bardzo lubię kwiaty. Z kwiatami to ja jestem w zgodzie od urodzenia”¹³. W domu uprawiała ich kilkadziesiąt gatunków, m.in. egzotyczne palmy, wiele odmian kaktusów.

Spśród różnorodnej tematyki przedstawień, którą wycinankarka podejmowała w swoich pracach, obok najliczniej wykonywanych kwiatów, odnajdujemy również często zwierzęta: koguty, pawie, bociany, kaczki, czaple, najczęściej przedstawione na tle pejzażowym. Przy ich tworzeniu Maria Chaberko ujawniała nie tylko zdolności plastyczne – dobre wyczucie kolorystyczne i kompozycyjne, ale też doskonałą umiejętność obserwacyjną i znajomość tematu.

W grupie zwierząt artystka szczególnie upodobała sobie koguty. Prawdopodobnie główną inspiracją do ich tworzenia była możliwość pokazania bogactwa kolorystycznego ptaka – jego ogona i innych elementów upierzenia oraz koralu i grzebienia. Jej koguty to kompozycje pojedyncze, wykonane techniką naklejania, zdobione kawałkami kolorowego papieru umieszczonymi głównie na skrzydłach, szyi, ogonie. Przedstawiają ptaka z profilu, a inwencja artystki przejawia się głównie w bogatym zdobieniu rozłożystego ogona. Wykonując go w intensywnych kolorach z różnorodnego materiału, Maria Chaberko pozwalała sobie na swoją wizję, ale jednocześnie oddawała wierność naturze.

Ilustrowana jest także tematyka związana z Bożym Narodzeniem, życiem codziennym, a także otaczającą przyrodą. W tej ostatniej grupie – w pejzażach szczególnie zadziwia kolorystyka, stonowane kolory natury, nadające wyklejankom nastrój przedstawianej pory roku: smutny jesienny z dominacją koloru złoto-czerwono-brązowego, słoneczny letni z dominacją żółci, czy wiosenny z soczystą zielenią liści i traw, pierwszymi kwiatami i bocianami. Są to sceny bardzo realistyczne.

Prace Marii Chaberko są kompozycjami wielobarwnymi i wieloelementowymi, najczęściej utworzonymi niesymetrycznie. Łączą w sobie różne typy wycinanek: konturowych (sylwetowych), narracyjnych wyklejanek czy form ażurowych geometrycznych, zbudowanych na zasadzie symetrii i rytmu, uzyskiwanych dzięki kilkukrotnemu złożeniu papieru. Zastosowanie tradycyjnych ludowych form i technik w połączeniu z wzorami własnymi twórczyni w konsekwencji doprowadziło do powstania kompozycji o charakterze indywidualnym, innowacyjnym.

Wszystkie wycinanki są finezyjne, wykonane z różnorodnego materiału, zarówno papieru, jak i tkanin. To najczęściej dostępny w sprzedaży papier glansowany, bibułka karbowana, celofan, papiery z opakowań i ilustrowanych czasopism, ale też papier z importu, przysyłany autorce prac z zagranicy przez rodzinę i przyjaciół.

¹³ J. Tarantowicz, *op. cit.*, s. 12.

Maria Chaberkó łączyła te materiały ze sobą wyjątkowo umiejętnie. Często zestawiała różne ich kolory i faktury, np. papier matowy z połyskliwym „pazłotkiem”, co widać chociażby w ogonach pawy i kogutów. Czyniąc tak, nadawała pracom trójwymiarowości i dodatkowego zdobienia. Do całości kompozycji idealnie dopasowywała tło. Przeważnie było ono jednobarwne, choć zdarzały się i inne, np. w formie kolorowego pasiaka. W przypadku wyklejanek kwiatowych najczęściej stanowiło je zwykłe, lniane płótno. Pod koniec życia zaczęła tło malować farbami.

Prace Chaberkó przeważnie mają układ pionowy. Składają się z dużej ilości drobnych elementów naklejonych na kolorową fakturę albo karton rysunkowy. Charakteryzuje je staranne wycięcie i dbałość o każdy detal. Oryginalna jest też, zachowana tylko w kilku przypadkach, oprawa prac, którą stanowi czarna lub kremowa bawełniana taśma krawiecka, łącząca fakturę ze szkłem i doklejoną zawieszka. Charakterystyczne również są podpisy wycinanek, tj. na awersie pieczętka: Maria Chaberkó, na rewersie ręcznie sporządzony wykaz wystaw, na których praca była prezentowana, kolejny numer i tytuł pracy, data wykonania, czasami adres zamieszkania: Chełm, ul. Stephensona 8.

Przez dwadzieścia lat Maria Chaberkó stworzyła znaczącą ilość wycinanek, ok. 800 sztuk, w tym tzw. „jubilatki” upamiętniające kolejną setkę wykonywanych prac. Każdej wycinance nadawała kolejny numer. Były one prezentowane (do 1985 roku) na kilkudziesięciu wystawach zbiorowych oraz 14 indywidualnych¹⁴, głównie w chełmskich instytucjach kultury: Klubie Kultury Kolarza (m.in. w 1968, 1970, 1971, 1984), Klubie Cementowni „Relaks” (1970, 1971, 1972), Klubie PKS-u (1968, 1969), Powiatowym Domu Kultury w Chełmie (1969), Wojewódzkim Domu Kultury (1983, 1985), ale także w Lublinie, Zamościu, Werbkowicach, Dubience, Włodawie.

Po raz pierwszy indywidualnie w muzealnych salach zagościły w 2018 roku na wystawie czasowej zatytułowanej „Wycinanki Marii Chaberkó”, zorganizowanej przez dział etnografii Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza w Chełmie. Pokazano na niej 55 prac artystki pochodzących ze zbiorów własnych, które trafiły do muzeum w 2013 roku drogą zakupu oraz w 2014 przekazanych jako dar przez mieszkańca Chełma¹⁵. W trakcie trwania wystawy 24 marca 2018 roku odbyło się w muzeum spotkanie rodziny Chaberków, zorganizowane przez wnuka artystki Janusza Malinowskiego i jego żonę Danutę, mieszkających w Chełmie. Przybyło kilkadziesiąt

¹⁴ Informator do wystawy „Maria Chaberkó” (oprac. Bożena Żurek-Matysiak, Halina Buczma), Chełm 1985.

¹⁵ W trakcie sprzedaży mieszkania, jak wspomina niedoszły nabywca, prace Marii Chaberkó nie zostały zniszczone; przez kilkanaście lat były przez niego przechowywane, lecz w złych warunkach i dlatego po przekazaniu do muzeum musiały zostać ze względów konserwatorskich wyjęte z oryginalnych opraw.

osób, przedstawicieli kilku pokoleń rodziny, z najmłodszą córką Marii Chaberko – Ewą Malinowską (fot. 8). Spotkanie relacjonowało Radio Lublin¹⁶.

Podkreślić należy, iż Maria Chaberko to wyjątkowo interesująca twórczyni, która nie podążyła drogą naśladownictwa, lecz stworzyła nowy rodzaj zindywidualizowanej, autorskiej wycinanki łączącej polską wycinankę ludową z innymi formami nawiązującymi m.in. do współczesnej wyklejanki, czy nawet wycinanki typu *silhouette*.

Sama często i chętnie wypowiadała się na temat swojej twórczości, podkreślając nieskromnie jej wyjątkowość. Stwierdzała m.in.: „Moje prace nie są zaliczane do ludowych. Cieszę się z tego, bo jeśli artysta ma polegać na wycinaniu serwetek, to dziękuję bardzo. Nie ubliżam innym wycinankarkom, ale one robią tylko prace „serwetkowe”, a chyba każdemu znudzi się w końcu patrzeć tylko na koroneczki. Ja tam uważam, że trzeba szukać nowych form. Świat poszedł do przodu i wycinanka musi ulegać zmianie. Trzeba chyba zaprzestać tych serwetek i sięgnąć po coś oryginalniejszego”¹⁷.

„[...] Moje wycinanki są odmienne od innych – to się podoba i to właśnie stanowi o mojej wartości”¹⁸.

Prace Marii Chaberko wielokrotnie nagradzano i wyróżniano w lokalnych konkursach. „Dostaję dyplomy, odznaki, daję moje prace na wystawy. Każdy człowiek ma odrobinę próżności w sobie i lubi, gdy go chwalić, więc nie uważam za ujemę dla siebie, że zależy mi na uznaniu. A ja po każdej wystawie, nagrodzie staram się robić rzeczy jeszcze ciekawsze, jeszcze lepsze”¹⁹.

Dziś większość jej wycinanek znajduje się u osób prywatnych, zarówno w Polsce²⁰, jak i za granicą – w USA, Australii, Rosji, Portugalii, Belgii i Niemczech. Wielokrotnie twórczyni podkreślała, że nie lubi rozstawać się ze swoimi pracami. W jednym z wywiadów, przeprowadzonym w 1981 roku powiedziała: „Wycinanek zrobiłam 461, a w domu mam zaledwie 100. Sprzedałam bardzo mało, ale dużo podarowałam. Moje wycinanki są w szpitalach, sanatoriach, na statku «Chełm» [...]”²¹.

¹⁶ <https://radio.lublin.pl/2018/3/wyjatkowa-wystawa...>

¹⁷ J. Tarantowicz, *op. cit.*, s. 12.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ Maria Chaberko swoje „wycinanki pod szkłem” sprzedawała w Miejskim Handlu Detalicznym, m.in. w sklepie wielobranżowym na ul. Lwowskiej 4 i w sklepie Tadeusza Kulisza na ul. Lubelskiej 76.

²¹ J. Tarantowicz, *op. cit.*, s. 12.

Prace tworzyła też dla najbliższych z okazji ważnych uroczystości rodzinnych. Potwierdzeniem tego są dedykacje napisane odręcznie przez Marię Chaberkę, znajdujące się na tylnej stronie dwóch wycinanek: „Kochanej Aluni na poprawę smutnego nastroju ofiaruję część mej pracy, Matka 19-IX-1986 r.” (fot. 9) oraz „Wiele szczęścia i najlepszego zdrowia w Dniu Imienin Kochanemu Broneczkowi życzy z całego serca Matka. Chełm 1987-09-01”.

Dziś największą ilość wycinanek Marii Chaberkę posiada prawdopodobnie jej rodzina, przede wszystkim Danuta i Janusz Malinowscy z Chełma (45 szt.) oraz mieszkająca w Lublinie 93-letnia córka Mirosława Romanowska, a także Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza w Chełmie (100 szt., w tym 20 depozytów).

Pod koniec życia Maria Chaberkę zaczęła tracić wzrok, ręce nie były już tak sprawne, nosiła drugi stymulator serca. Mówiła: „Ach te oczy. Nie znoszę mroku, który mnie ogarnął”²². Mimo pogarszającego się zdrowia chciała jeszcze spróbować czegoś nowego – zrobić prace bardziej ambitne niż kwiaty, które przychodziły jej z łatwością, coś z chełmskiej architektury²³. Zaczęła też „bawić się” aplikacjami na materiale.

Zmarła 28 kwietnia 1992 roku w wieku 95 lat. Pochowana została na cmentarzu parafialnym w Chełmie.

SŁOWA KLUCZOWE:

Maria Chaberkę, chełmska wycinankarka, twórczość amatorska w Chełmie, „Papierkowa królowa”

BIBLIOGRAFIA:

Kościński M., *Regionalne profile. Wycinanki Marii Chaberkę*, „Sztandar Ludu”, 28.01.1970, nr 23 (7961), s. 4.

Tarantowicz J., „Poezja w wycinankach. Papierkowa królowa”, „Tygodnik Chełmski”, 17.01.1981, s. 12.

Informator do wystawy *Maria Chaberkę* (oprac. B. Żurek-Matysiak, H. Buczma), Chełm 1985.

²² *Ibidem*.

²³ Pierwsze próby wykonywania takich prac się odbyły, o czym świadczy zdjęcie wycinanki „Chełmskiej Górki”, zamieszczone w artykule Joanny Tarantowicz.

Fot. 1. Otwarcie wystawy „Papierkowa królowa. Maria Chabferko i jej sztuka (nie)marnowania papieru”, Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza w Chełmie, 11 czerwca 2021 roku, fot. Grzegorz Zabłocki

Fot. 2. Zdjęcie z wystawy „Papierkowa królowa. Maria Chaberkó i jej sztuka (nie)marnowania papieru”, fot. Grzegorz Zabłocki

Fot. 3. Zdjęcia 2 murali z wycinankami Marii Chaběrko, fot. Grzegorz Zabłocki

Fot. 4. Z rodzicami – Marią i Antonim Wolak, babcią i starszym bratem, Zdołbunów, ok. 1900 roku, z archiwum rodzinnego

Fot. 5. Spotkanie z koleżankami – nauka wykonywania kwiatów z bibuły (Maria Chaberko trzecia od prawej), z archiwum rodzinnego

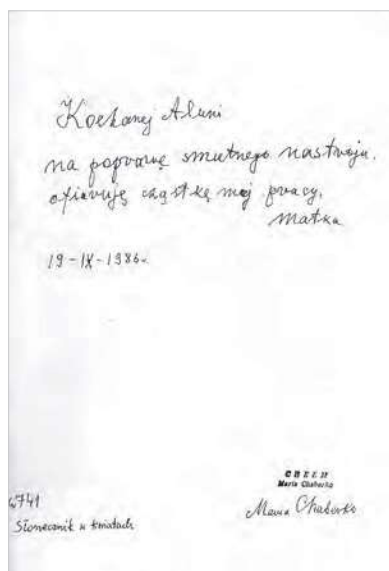
Fot. 6. Maria Chaberko podczas szydełkowania w domu, z archiwum rodzinnego

Fot. 7. „Pamiątka z festynu w borku chełmskim, 15-VI-1969 r.”
(zgodnie z podpisem na rewersie), z archiwum rodzinnego

Fot. 8. Spotkanie rodziny Marii Chaberkos w Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza w Chełmie 24 marca 2018 roku, fot. Bożena Skolimowska

Fot. 9. Rewers wycinanki „Słonecznik w kwiatkach”, nr 741, z dedykacją autorki, ze zbiorów prywatnych Danuty i Janusza Malinowskich, fot. Grzegorz Zabłocki

Fot. 10. Wycinanki kwiatowe: „Nasturcje”, „Akacja”, „Koszyczek z kwiatami”, „Ptak wśród kwiatów”, ze zbiorów prywatnych Danuty i Janusza Malinowskich, fot. Grzegorz Zabłocki

Fot. 11. Wycinanki Marii Chaberkó: „Kogut domowy czarny”, „Krawcowa”, „Lato”, „Boże Narodzenie w wyobraźni polskiego dziecka”, ze zbiorów Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza w Chełmie, fot. Grzegorz Zabłocki

Изложение

Мария Хаберко – хелмская королева вытинанек. Воспоминания к 125-летию со дня рождения и 30-летию смерти

В статье представлен образ Марии Хаберко (1897–1992), старейшины хелмских художников любителей, самой большой страстью которой было вытинание, начавшейся осенью ее жизни. Она является автором 800 уникальных вытинанек очень точных форм, отличающихся тонкими волнистыми линиями, асимметрией и свободными композициями. Среди тематического разнообразия: витражи, вытинанки с мотивом «древа жизни», пейзажи, животные изображаемые на пейзажном фоне, а главное, чаще всего создаваемые – стилизованные и реалистичные цветы. Работы Марии Хаберко – это разноцветные и многоэлементные композиции из разных видов бумаги и тканей. Мастерница чрезвычайно умело сочетала эти материалы между собой. Она часто сопоставляла их разные цвета и фактуры, например, матовую бумагу с блестящим целлофаном, который можно увидеть, например, в хвостах павлинов и петухов. Тем самым это придавало работам объемный характер и дополнительные украшения. Фон идеально подходил к общей композиции. Мария Хаберко – исключительно интересная художница, которая не пошла по пути подражания, но создала новый вид вытинания, сочетающий польские народные вытинанки с другими формами: современным вытинанием и вытинанием типа силуэт. 125-летие со дня ее рождения и 30-летие со дня ее смерти, пришедшееся на 2022 год, стало возможностью выразительно и заслуженно подвести итоги ее творческой деятельности с помощью выставки и публикации книги.

ABSTRACT

MARIA CHABERKO – CHEŁM QUEEN OF FOLK ART PAPER CUTTING. MEMORIES ON THE 125TH ANNIVERSARY OF BIRTH AND 30TH ANNIVERSARY OF DEATH

The article presents the figure of Maria Chaberko (1897–1992), the doyen of Chełm amateur artist, whose greatest passion, which started in the autumn of her life, was Folk Art cutting. She is the author of 800 unique cut-outs with very precise forms, characterized by thin, wavy lines, asymmetry and free compositional arrangements. Among the thematic diversity, we can find: stained glass, cut-outs with the motif of “the tree

of life”, landscapes, genre scenes, animals usually depicted with a landscape background, and above all, most often created – stylized and realistic flowers.

Maria Chaberko’s works are multi-colored and multi-element compositions made of various types of paper and fabrics. The creator combined these materials with each other extremely skillfully. She often combined their different colors and textures, e.g. matte paper with shiny cellophane, which can be seen, for example, in the tails of peacocks and roosters. By doing so, she gave the works three dimensions and additional decorations. The background perfectly matched the overall composition.

Maria Chaberko is an exceptionally interesting artist who did not follow the path of imitation, but created a new type of cut-out, combining Polish folk cut-outs with other forms, referring to, for example, contemporary cut and paste art or even a silhouette cut-out.

The 125th anniversary of her birth and 30th of her death, which are in 2022, has become an opportunity to summarize in an emphatic and deserved way, her artistic output by organizing exhibition and book publication.

Na zalewie Żółtańce